

Open-Access Publishing

Closed Access logo derived from PLoS Open Access logo. (http://commons.wikimedia.org/wiki/Open_Access)

Logo Closed Accessa izveden iz logoa za Open Access kojeg je oblikovao PLoS. (http://commons.wikimedia.org/wiki/Open_Access)

Nature, one of the most prominent scientific journals dedicated one of its issues to recent changes in scientific publishing (Vol. 495, Issue 7442, 27 March 2013). Its editors stressed that words technology and revolution are closely related when it comes to scientific publishing. In addition, the transformation of research publishing is not as much a revolution than an attrition war in which all sides are buried. The most important change they refer to is the open-access model in which an author or an institution pays in advance for publishing a paper in a journal, and the paper is then available to users on the Internet free of charge.

According to preliminary results of a survey conducted among 23 000 scientists by the publisher of *Nature*, 45%

of them believes all papers should be published in open access, but at the same time 22% of them would not allow the use of papers for commercial purposes. Attitudes toward open access vary according to scientific disciplines, leading the editors to conclude the revolution still does not suit everyone.

There are different judgments considering advantages and disadvantages to open-access publishing. While some emphasize that scientists have many benefits from open-access publishing, editors of journals requiring subscription state that transition to open access would lead to reduction in their quality.

In 2011, 11% of all published papers were published in open-access journals. Fees of publishing in those journals vary. Some of the largest open-access journal publishers set the fees from 1350 USD to 2250 USD. The average fee for publishing a paper in an open-access journal in 2011 was 660 USD. There are also open-access journals in which authors do not have to pay anything because those costs are covered by institutions. For example, one does not have to pay anything for publishing of up to ten pages in the prominent Polish journal *Acta Palaeontologica Polonica*, because those costs are covered by the Polish Academy of Sciences.

The number of rejected papers and the fee authors pay per paper are also interesting. For example, the journal *PLoS ONE* (fee per paper 1350 USD) publishes 70% of submitted papers, the journal *Physical Review Letters* (hybrid journal which also publishes in open access; fee per paper 2700 USD) publishes less than 35% of submitted papers, and *Nature* publishes only 8% of papers submitted in 2011.

Some of the journals were victims of cyber criminal. Cyber criminals stole identities of two famous European scientific journals and posted their forged web sites online. Those journals are the multidisciplinary Swiss journal *Archives des Sciences* established in 1791 and the Austrian botanical journal *Wulfenia*. The forged web sites attracted hundreds of scientists who paid fees for publishing their papers in those journals. The fee for publishing in those journals was more than 500 USD, paid to accounts of two Armenian banks.

Barack Obama's administration recently announced that results of all research financed by the government have to be available free of charge 12 months after publishing. Since April 1, 2013, the research council of Great Britain has required that results of research financed by the government be available free of charge immediately after publishing.

Free access to journals at journal websites or the Hrčak portal of scientific journals is one of the criteria for financing by the Ministry of Science, Education and Sport of the Republic of Croatia. The Croatian cartographic-geoinformatic journal *Cartography and Geoinformation* is published twice a year in printed form and open access on the Internet. Approximately 50% of publishing costs is covered by the Ministry of Science, Education and Sport of the Republic of Croatia, while the other half is covered by the Croatian Cartographic Society and sponsors. It is very probable that in near future the Croatian Cartographic Society is going to have to require authors to cover some publishing costs.

Nedjeljko Frančula, Dražen Tutić ■

Objavljivanje u otvorenom pristupu

Jedan od najuglednijih znanstvenih časopisa Nature posvetio je jedan broj promjenama koje se zbivaju u znanstvenom izdavaštvu u posljednje vrijeme (Vol. 495, Issue 7442, 27 March 2013). U uvodniku urednici naglašavaju da su u znanstvenom izdavaštvu riječi tehnologija i revolucija usko povezane. Dodaju da je transformacija istraživačkog izdavaštva manje revolucija, a više rat iscrpljivanja u kojem su sve strane dobro ukopane. Najvažnija promjena na koju se osvrću je model otvorenog pristupa (open-access model) u kojem autor ili neka institucija unaprijed plaća troškove objavljivanja članka u nekom časopisu, a članak je nakon objavljivanja slobodno dostupan čitateljima na internetu.

Prema preliminarnim rezultatima ankete koju je među 23 000 znanstvenika proveo izdavač časopisa Nature njih 45% smatra da bi se svi članci trebali objavljivati u otvorenom pristupu, ali istodobno 22% ne bi dopustilo upotrebu članaka u komercijalne svrhe. Odnos prema otvorenom pristupu različit je i u različitim znanstvenim disciplinama pa urednici zaključuju da revolucija još uvijek ne odgovara svima.

O prednostima i nedostacima otvorenog pristupa postoje različita mišljenja. Dok neki ističu da znanstvenici imaju znatne koristi od objavljivanja u otvorenom pristupu, izdavači časopisa na koje se potrebno pretplatiti smatraju da bi prelazak na otvoreni pristup snizio kvalitetu uređivačke politike.

U 2011. godini 11% svih objavljenih članaka objavljeno je u časopisima s otvorenim pristupom. Cijene objavljivanja u tim časopisima su različite. Kod nekih od najvećih izdavača časopisa u otvorenom pristupu cijene se kreću u rasponu od 1350 USD do 2250 USD. Iznesen je podatak da je prosječna cijena koju je trebalo platiti za objavljivanje

jednog članka u časopisima s otvorenim pristupom u 2011. godini iznosila 660 USD. Postoje i časopisi s otvorenim pristupom u kojima autori ne moraju ništa platiti jer troškove snose neke institucije. Npr. za objavljivanje članka do deset stranica u uglednom poljskom časopisu *Acta Palaeontologica Polonica* ne plaća se ništa jer troškove snosi Poljska akademija znanosti.

Zanimljiv je i podatak o broju odbijenih članaka i cijene koju autori plaćaju po članku. Npr. časopis *PloS ONE* (cijena po članku 1350 USD) objavljuje 70% pristiglih članaka, časopis *Physical Review Letters* (hibridni časopis koji objavljuje i u otvorenom pristupu; cijena po članku 2700 USD) objavljuje manje od 35% pristiglih članaka, a časopis *Nature* objavio je u 2011. samo oko 8% prispjelih članaka.

Neki od časopisa pali su i kao žrtve kibernetičkog kriminala. Kibernetički kriminalci ukrali su identitet dvama uglednim europskim znanstvenim časopisima postavljajući na internet njihove krivotvorene mrežne stranice. Riječ je o multidisciplinarnom švicarskom časopisu *Archives des Sciences* utemeljenom još 1791. godine i austrijskom botaničkom časopisu *Wulfenia*. Krivotvorenim mrežnim stranicama varalice su privukli stotine znanstvenika koji su platili tražene pristojbe za objavljivanje svojih radova u tim časopisima. Za objavljivanje u oba časopisa plaća se više od 500 USD, a novac treba platiti na račune dviju banaka u Armeniji.

Nedavno je administracija Baracka Obame najavila da rezultati svih istraživanja koje financira vlada moraju biti slobodno dostupni 12 mjeseci nakon objavljivanja. A od 1. travnja 2013. istraživačko vijeće Velike Britanije zahtijeva da rezultati istraživanja koje financira vlada budu slobodno dostupni odmah nakon objavljivanja.

Open access logo, originally designed by Public Library of Science. Whilst no official open access logo exists, organisations are free to select the logo style that best supports their visual language. Other logos are also in use. (http://en.wikipedia.org/wiki/Open_access)

Logo Open Accessa kojeg je oblikovao PLoS (Public Library of Science). Zapravo ne postoji službeni logo, a organizacije mogu oblikovati izgled logoa koji im vizualno najbolje odgovara. U upotrebi su i drugi logoi. (http://en.wikipedia.org/wiki/Open_access)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske je kao jedan od kriterija pri dodjeli financijskih sredstava uključilo i slobodni pristup sadržaju časopisa na internetskim stranicama časopisa ili portalu znanstvenih časopisa Hrcak. Hrvatski kartografsko-geoinformatički časopis *Kartografija i geoinformacije* izlazi dva puta godišnje u tiskanom obliku i slobodnom pristupu na internetu. Približno 50% troškova izdavanja časopisa snosi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, a Hrvatsko kartografsko društvo i sponzori preostalih 50%. Vrlo je vjerojatno da će u bliskoj budućnosti HKD morati naplaćivati dio troškova objavljivanja od autora.

Nedjeljko Frančula
Dražen Tutić ■